

DE BAT A BAT

SANT FELIU
BARRI A BARRI

EL TRINQUET
QUADERNS
DIDACTICS

DE BAT A BAT

SANT FELIU
BARRI A BARRI

EL TRINQUET
QUADERNS
DIDÀCTICS

DE BAT A BAT

SANT FELIU
BARRI A BARRI

Qui no coneix la paraula barri?

En la seva definició, aparentment tan simple, no hi ha sorpreses: "Barri és cadascuna de les parts en què es divideix un poble gran, una vila, una ciutat". Un barri està format per una comunitat de persones i pel lloc físic on estan establertes. Tanmateix, el sentiment de pertinença a un barri pot variar segons les persones i segons les èpoques; i, a terra, no hi ha línies que marquin les delimitacions. És un concepte abstracte, però ben present a les nostres vides. Pot venir condicionat pel desenvolupament urbanístic, la presència de serveis, l'existència d'entitats, la mobilitat, l'activitat social o econòmica, la comunicació entre les persones...

Quin és el criteri més encertat per definir els barris de la nostra ciutat? Davant la impossibilitat de contemplar-los tots, el treball s'ha centrat principalment en definir les zones de creixement urbanístic que hi ha hagut en diferents èpoques a Sant Feliu de Guíxols. Des del segle XIV fins al segle XIX s'ha tingut en compte el treball de Gerard Bussot *Carrers, cases i arquitectes. Sant Feliu de Guíxols, dels inicis fins el 1931*, editat per l'Ajuntament l'any 2000. Per als segles XIX i XX, s'ha partit de la documentació de planejament urbanístic, especialment del pla general d'ordenació de l'arquitecte Guitart (1897), i el padró d'habitants. El dibuix obtingut s'ha comentat amb les diferents associacions de veïns, que l'han contrastat amb les seves àrees d'actuació.

EDITA
Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols
Arxiu Municipal

COL·LECCIÓ
El trinquet
Quaderns Didàctics
Núm. 1

AUTORES
M. Àngels Suquet
Rosa M. Rourich

GRAFISME I MAQUETACIÓ
Dosis, Projectes Gràfics

FOTOGRAFIA ACTUAL DE SANT FELIU
Rosa M. Rourich

IL·LUSTRACIONS
Jep Vilaplana Pararols

IMPRESSIÓ
Palahí Arts Gràfiques

AGRAÏMENT ESPECIAL A
Quico Rodríguez
Joaquim Suquet

AGRAÏMENTS
Sílvia Alemany, Carles Benguerel, Gerard Bussot, Josep Camps, Joan Canadell, Francisco Cárdenas, Joan Esmel, Jordi Esteban, Elena Esteva, Joan Ferrer, Laura Francès, M. Àngels Gálvez, Miquel Gatuellas, Ignasi Grifón, Joaquim Illas, Encarna Manzano, Sílvia Mas, Teresa Masvidal, Carles Mor, Lluís Palahí, Pilar Pueyo, Isidre Ribera, Natàlia Salís, Néstor Sanchiz, Josep Maria Vicens, Marisol Villacampa, Àrea d'Urbanisme, Associació de Veïns de l'Eixample, Associació de Veïns del Molí de Vent, Associació de Veïns del Puig, Associació de Veïns de Sant Pol, Associació de Veïns de Tueda, Associació de Veïns Vilartagues i Tueda de Dalt, CEIP Baldiri Reixach, CEIP L'Estació, CEIP L'Ardenya, CEIP Gaziol, Fundació Cor de Maria-Sant Josep, IES Sant Feliu de Guíxols, IES Sant Elm, Generalitat de Catalunya

EL TRINQUET
QUADERNS
DIDÀCTICS

**Publicacions de
Sant Feliu de Guíxols**

El nom *trinquet* en terminologia naval serveix per designar el pal més proper a proa en les embarcacions de més d'un pal o també la vela que s'enverga en el trinquet. En la parla popular ganxona s'anomenen *trinquets* els petits crancs que hi ha a les roques.

Dipòsit legal: GI-862-2009
ISBN: 978-84-935398-7-0

Qualsevol part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny, plànols i fotografies, pot ser reproduïda, emmagatzemada i/o transmesa sempre i quan es demani l'autorització prèvia de l'autor, l'editor o el titular dels drets d'explotació.

En el nucli urbà de Sant Feliu de Guíxols proposem distingir 5 zones, que corresponen a diferents moments d'expansió de la ciutat:

PÀG. 4

PÀG. 6

PÀG. 8

PÀG. 10

PÀG. 12

Al voltant del nucli urbà, s'han originat diferents urbanitzacions i zones destinades, en principi, a segones residències. Algunes d'aquestes zones estan integrades al nucli (Sant Elm) o bé tenen connexió amb el mateix (Sant Pol, Volta de l'Ametller); altres, en canvi, se'n troben allunyades. Aquestes darreres les hem agrupat sota la denominació de *paratges i urbanitzacions*:

PÀG. 14

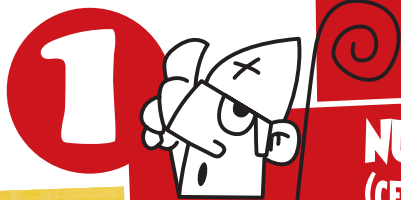
PÀG. 16

PÀG. 18

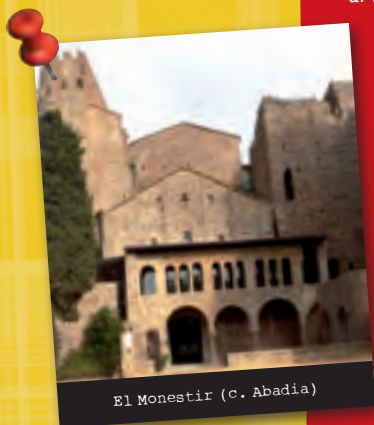
PÀG. 20

NUCLI HISTÒRIC (CENTRE)

Ajuntament (pl. Mercat, 6-9)

El Monestir (c. Abadia)

Deixant de banda el poblat ibèric del Fortim –s. V-IV a. C.–, es considera que el nucli històric correspon al primer assentament de població, el punt de partida per a la construcció de la ciutat actual. Aquest nucli existia al segle I a. C. i estava situat a la banda oest de la riera del Monestir. És en aquest mateix lloc on, al segle X, es fundarà el Monestir benedictí, centre del **barri del Monestir**.

Als segles XIII i XIV, que és quan es crea la institució municipal, es comença a urbanitzar l'altre costat de la riera. Al final del segle XVII ja està constituït el **recinte emmurallat**, el perímetre del qual –amb forma de pentàgon irregular– encara es pot identificar clarament en el plànol. Al segle XVIII i, més intensament, al XVIII la població es va estenent en dues direccions: cap al **sector del Raig**, des de la plaça de Sant Pere fins a la travessia del Raig, i cap a l'**antic raval de Tueda**, des de la rambla Vidal cap a la riera de Tueda, tot iniciant –en aquest cas– la formació d'un nou barri.

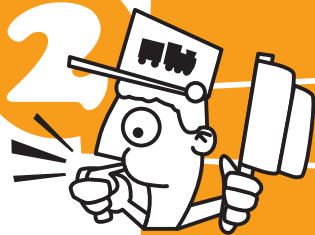
Segons Gerard Bussot, el nom del Raig ja va ser inventariat a l'esborrany del cadastre de Patiño (1716-1719). El mateix autor proposa dues explicacions per al seu significat. Per una banda, pot referir-se al broll d'aigua que provenia de les filtracions subterrànies de l'antiga font de la Pedrera, que davallaven per la cara nord de la muntanya del Castellar. Una altra explicació possible pot ser que als segles XVII i XVIII hi hagués la presència d'un tram de fustes a manera de moll de càrrega, per embarcar troncs o mercaderies i que antigament la gent de mar anomenava *lo raig*.

Al segle XIX, al pla general d'ordenació, l'arquitecte General Guitart esmenta la urbanització de l'**Horta del Monestir** que abastava l'antiga fàbrica Bender (actual can Serra) i els carrers que s'havien de prolongar i alinear amb la plaça del Monestir (Castellar, Consolat i Montjoi), limitats pel carrer de l'Horta. Aquesta urbanització no es va realitzar segons es preveia i la delimitació del sector s'ha fet en base a la tanca que es veu en els plànols del segle XIX i de la qual encara queden restes.

En aquest barri és on se situen les institucions amb poder a la ciutat –l'Ajuntament i el Monestir–, així com una part important del comerç, dedicat especialment a la venda de productes alimentaris. Al sector del Raig, per contra, hi havia cases de pescadors.

- IA Monestir
- IB Recinte emmurallat
- IC El Raig
- ID Antic Raval de Tueda
- IE Horta del Monestir
- IF Passeig del Mar

És el sector de creixement de la població cap a l'est, des de la rambla del Portalet fins a la riera de Tueda, tot situant-se a banda i banda de la mateixa. Aquesta tendència ja s'apunta al segle XVIII però es realitza majoritàriament durant el segle XIX i s'acaba als anys 60. És una zona de gran importància estratègica per a la població atès que allotjava els mitjans de transport —el tren i el port—, que eren clau per a una ciutat eminentment industrial. Al barri de Tueda es poden distingir diferents zones o sectors: el primer raval, la zona de l'Estació, el sector de la Torre, can Xarrampeina, la Pineda Fosca o el sector del Gas.

El primer raval és un sector iniciat al final del segle XVIII i construït fins al final del segle XIX. Abasta des de la rambla del Portalet fins a la riera de Tueda (actual carrer Indústria). Era conegut popularment també pel **Nou Noé**, nom d'una taverna que es va inaugurar el 1887 al carrer Jacint Verdaguer i que es va traslladar posteriorment al carrer de Sant Ramon. Aquesta part de la ciutat és una zona de serveis, especialment comerços i establiments de restauració. La part més a tocar de la riera es coneix encara ara com la **Barceloneta**, la qual ha patit sovint problemes d'inundació. En aquest sector, són característiques les cases senzilles, especialment de pescadors.

La **zona de l'Estació** segons el padró d'habitants correspon al sector marcat en el plànol. No obstant, aquest nom és la manera com es designa popularment tota la part central del barri de Tueda. Segons els testimonis consultats, abans de la inauguració de la línia de tren l'any 1892, aquesta zona es coneixia com el **Comal de l'Infern**.

Al nord de l'Estació hi havia la zona coneguda com a **sector de la Torre**, actual parc de les Eres, urbanitzat re-

centment. El nom del sector és degut a l'existència de la torre de les Eres, que tradicionalment s'ha identificat com a molí, ja que en aquest indret efectivament hi havia hagut el molí de vent de Baix. Segons documenta Gerard Bussot, el 19 de maig de 1679, l'administració municipal el va comprar a Joan Baptista Pi i el va arreglar. Al segle XVIII, segons el cadastre de Patiño, funcionava a ple rendiment. Entre el carrer Joan Maragall i el molí hi havia dues eres molt extenses per a batre els cereals i separar el gra de la palla, on actualment hi ha el carrer i la baixada de les Eres. El juny 1969 el Ple de l'Ajuntament encarregava als tècnics municipals la confecció del pla parcial La Torre, que limitava al nord amb Tueda de Dalt i Vilartagues; al sud, amb el carrer Maragall i la plaça Empordà; a l'est, amb el carrer Heriz; i, a l'oest, amb el carrer Eres.

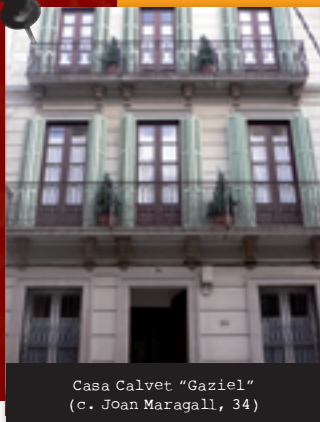

Casino la Constància
(pg. dels Guixols, 1-3)

Entre els carrers Fortuny i Barraquer, hi ha **can Xarrampeina**, que correspon a la urbanització promoguda als anys 60 i finalitzada el 1976. El nom prové del mas, l'emplaçament del qual se situa al plànol. A la mateixa zona, al carrer Heriz hi havia el mas **Xiribit o Xiribic**, el qual també donà nom a una urbanització.

La urbanització **Pineda Fosca** es va iniciar cap al 1969 i abastava la zona delimitada al nord per la riera del Mas Cabanyes fins a l'actual rambla de la Generalitat i la zona a l'est de l'antiga via del tren, actual ronda Joan Casas.

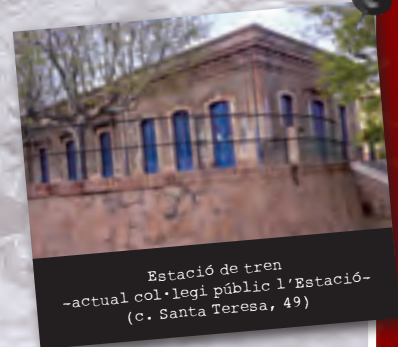
La zona entre el carrer Bourg de Peage (antiga carretera de Palamós) i la carretera de Palamós és la darrera que s'ha urbanitzat d'aquest barri, ja durant el segle XXI. Aquest sector es coneix popularment com a **sector del Gas**, ja que hi havia hagut emplaçada la fàbrica propietat de la societat Palahí i Cia.

Casa Calvet "Gaziel"
(c. Joan Maragall, 34)

- 2A Barceloneta
- 2B Tueda Centre
- 2C L'Estació
- 2D Mas Xiribic/Can Xarrampeina
- 2E Les Eres/La Torre
- 2F Pineda Fosca

És la zona de creixement del segle XIX. Segons Guitart, precisament no li escau el nom d'Eixample –que és com es designa popularment aquest barri–, ja que no es tractava de projectar una nova zona a partir del no-res, sinó que hi havia diferents urbanitzacions i projectes realitzats que calia harmonitzar. L'eix central és la carretera de Girona, que la divideix en dues parts totalment diferenciades. A la banda est –que era on es concentraven les grans indústries, especialment sureres, i les cases dels seus treballadors– hi ha els sectors de Mascanada, el Teatre, Gaziel, la casa Vermella, mas Gras i mas Balmaña. A la banda oest hi hauria la barriada Nord, que abasta els sectors del Puig –on se situava el mercat on compraven els treballadors de la banda est– i de l'Asil.

El **sector Mascanada** té l'eix al carrer Pecher i pren el nom del mas que hi havia antigament. Segons Gerard Bussot, aquest mas consta al cadastre de Patiño on s'especifica que a les seves propietats se semblava cànem i lli. Això confirmaria la proposta de Lluís Esteve i Cruaños, que el nom *Canada* deriva de la paraula *cànem*.

El **sector del Teatre** té com a eixos el carrer del Mall i el de Capmany, abasta des de la plaça del Monestir i el carrer Hospital fins al carrer Santa Magdalena. El nom ve de la presència de dos teatres –avui desapareguts– a la zona: el teatre Goula (1885), actual garatge Metropol, i el teatre Vidal (ampliat el 1901), a la carretera de Girona. No és un nom de tradició popular, sinó una designació administrativa que probablement s'explica per la importància que General Guitart donava a la presència del lluernari d'un nou teatre com a element identificador del perfil aeri de la ciutat.

El **sector Gaziel** va des del carrer Santa Magdalena fins al carrer J. M. Vilà i s'anomena amb el mateix nom de l'escola. Des de la seva inauguració l'any 1937 fins el 1975, que va canviar de nom arran d'unes obres d'ampliació, l'escola es coneixia com **els Estudis Nous**.

Al Nord, al lloc on hi ha els pisos dels grups Sant Fèlix i Sants Boada, construïts durant la dècada de 1960, hi havia una masia anomenada **casa Vermella**. Entre la casa Vermella i la carretera de Girona hi havia la propietat anomenada Marsillach o **mas Gras**, que

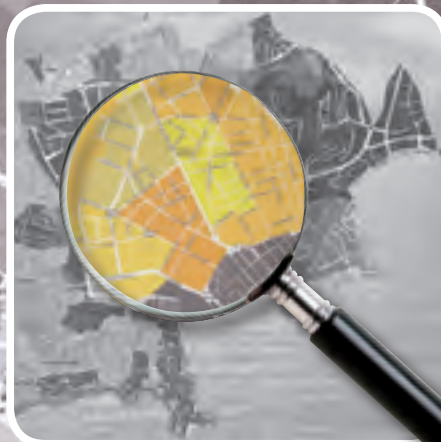
probablement també s'estenia a l'altra banda de carretera. Gerard Bussot recull la tradició segons la qual Jaume Gras, guixolenc, era patró de la galera reial que havia de conduir el papa Adrià VI des del port de Tarragona fins a la costa italiana. L'expedició va sortir el 6 d'agost de 1522 i va trobar un fort temporal, però el patró va salvar la nau conduint-la a la badia de Sant Feliu i va acollir el papa a casa seva. Segons els testimonis consultats, també es coneix com a mas Gras la zona a l'est de l'escola Gaziel i que té com a eixos principals el carrer Pere Caimó i el carrer de Velázquez. Encara més al nord, tot seguint la carretera hi ha la zona que s'està urbanitzant actualment coneguda com a **mas Balmaña**.

A la banda oest de la carretera de Girona, hi ha el que Guitart anomena **barriada Nord**, ja que correspon al creixement de la ciutat cap aquesta direcció. Els seus eixos principals són el carrer de Sant Domènec i el carrer de Girona que –segons el projecte del XIX– s'havien de connectar amb la plaça Nord i l'Asil. Aquesta zona, als padrons d'habitants es designa en part com a el Puig i en part com a l'Asil. **El Puig** és un nom amb tradició atès que prové del topònim que designa un element molt característic en la configuració de la ciutat –el Puig Marí–. L'any 1835, amb motiu de la primera guerra carlina, es va decidir edificar-hi una fortificació avui desapareguda.

L'Asil, en canvi, és una designació administrativa que s'explicaria per la importància d'aquest equipament de beneficència per a la ciutat. A la memòria del seu pla de 1897, Guitart considera que l'espaldana de l'oratori de l'asil benèfic ha de ser un dels elements identificatius del perfil de la ciutat i preveu la creació d'aquest equipament en la programació de la urbanització d'aquest sector. Joan Surís i Llorenç havia mort deixant una important quantitat en benefici dels pobres de la ciutat i el 1904 es va construir l'Asil, projectat pel mateix Guitart. L'any 1965 el pla especial del sector Asil Municipal dona les afrontacions següents: nord, ronda Molí de Vent i Castell d'Aro; sud, plaça del Nord, Sant Bonaventura, Alabric i Girona; est, avinguda riera de Tueda, Camís, Girona; i oest, Aden, Antoni Ferrer, carretera de Girona, ronda Molí de Vent. Avui dia aquesta denominació designa l'emplaçament d'aquest equipament i els carrers veïns.

Casa Pecher
(pl. Pecher)

- 3A Teatre
- 3B Mascanada
- 3C Barriada Nord
- 3D El Puig Marí
- 3E Marsillach/Mas Gras
- 3F Estudis Nous/Gaziel
- 3G Asil
- 3H Casa Vermella/Grups Fèlix i Sants Boada

4

PORT-CALASSANÇ

És la zona que s'estén des de la carretera de Palamós cap al mar i és anomenada Tueda Sud per l'arquitecte Guitart en la memòria del pla de 1897. En aquesta part de la badia, concretament a la punta dels Guíxols, és on es va situar el poblat ibèric als segles v-iv a. C. ja que era un dels punts més a recer de les tempestes. Per aquest motiu, des d'antic, el racó de Llevant va fer de port natural. L'any 1493 el rei Ferran i el Catòlic va donar permís per a la construcció d'un moll que encara avui presideix la badia. L'any 1904 el mateix rei Alfons XIII va inaugurar les obres de construcció del port actual, que es van realitzar durant força anys. Oficialment es van acabar el 1918, que va ser quan es van iniciar les obres de connexió del ferrocarril amb el port. No obstant, la càrrega i descàrrega de les mercaderies es va continuar fent al racó de Llevant fins l'any 1924, que es va inaugurar el ramal del tren al port. L'edificació i la configuració d'aquest barri ha estat molt condicionada per la construcció i la presència del port.

El nom de Calassanç correspon a la platja damunt la qual es va construir el moll del port. Popularment es diu que aquest topònim prové de *cala del Sant*, en relació amb el martiri de Sant Feliu. Sant Feliu l'Àfrica (mort el 303) va predicar en les nostres contrades durant el segle iv. Segons una passió tardana, va ser torturat i llançat al mar. Una tradició escrita segles després de la seva mort assenyala el seu martiri al turó dels Guíxols (Fortim o Salvament), des d'on fou llançat al mar amb una roda de molí lligada al coll i salvat pels àngels que el van dur a la badia a través de la cova que hi havia sota el turó.

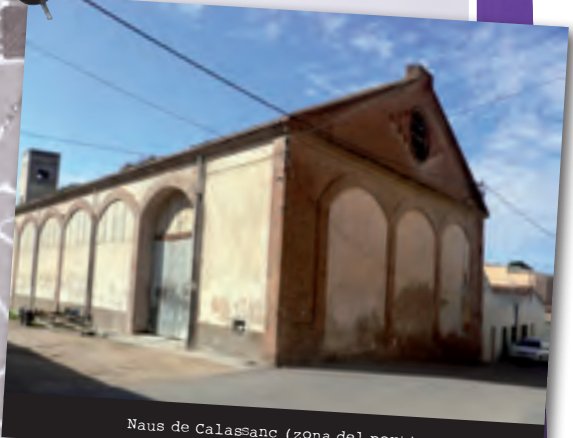
Tot seguint la carretera de Palamós, al capdamunt de la mateixa hi ha la zona popularment coneguda com **la Maynegre**, pel nom de la casa modernista construïda el 1898 (actual hostal del Sol).

Salvament de Naufrags (Fortim)

Casa Maynegre
(ctra. de Palamós, 194)

Naus de Calassanç (zona del port)

Tinglado (magatzem del port)

- 4A Tueda Sud
- 4B La Mainegre

VILARTAGUES I TUEDA DE DALT

A mitjan anys 50, amb el turisme, es va iniciar l'arribada massiva de gent procedent de diferents punts d'Espanya que venien a treballar principalment als sectors de la construcció i l'hostaleria i que es van anar situant en diferents punts del municipi. Va ser llavors que es va formar el Poble Nou, arran del camí d'anar a la Vall d'Aro des del forn de Sant Miquel (actual carrer Camisó), que era una bòbila on es feia la cuita de teules i rajoles. Al padró d'habitants de l'any 1960 ja apareix el barri de Vilartagues, tot i que no hi consten noms de carrers, sinó que s'anomenen específicament tres indrets (a part del general de Vilartagues): Quatre Arbres, Sot dels Canyers i Bateries. El 25 de setembre de 1964 es va aprovar definitivament el pla parcial de Vilartagues i Tueda de Dalt i es van anar aprovant i executant diferents obres d'urbanització d'iniciativa privada. L'any 1965 es van donar d'alta els carrers del Poble Nou al padró d'habitants. Però no va ser fins el 1976 que l'Ajuntament

va aprovar el projecte d'urbanització dels terrenys inclosos en el sector denominat Tueda de Dalt i Vilartagues, al nord de la ciutat, entre la carretera de Girona i les urbanitzacions anomenades can Xarrampeina i Pineda Fosca.

Atesa la precarietat en què es trobaven els habitants d'aquesta zona, ben aviat es van organitzar. El mes de novembre de 1972 es va constituir l'Associació de Caps de Família Vilartagues amb la finalitat de vetllar pel barri i, el 1977, l'Associació de Veïns de Vilartagues i Tueda de Dalt, que va ser fonamental per a la configuració del barri, el qual va anar agafant entitat i es va estructurar a partir de centres propis com la plaça Salvador Espriu, inaugurada l'any 1986. El nom de Vilartagues ve del mas que estava situat en l'actual urbanització de Vilar d'Aro, prop de la riera de S'Agaró i que va donar nom al paratge que s'estenia cap a la carretera de Girona.

En aquesta zona hi ha aquests sectors:

- **L'Arbre del Rei**, antiga mina d'aigua. És una de les zones on primer es va establir la població que anava arribant d'altres llocs d'Espanya durant la dècada de 1950.
- **El Poble Nou**, iniciat el 1950, constitueix una entitat de població amb un caràcter totalment diferenciat dins del barri de Vilartagues. Com l'Arbre del Rei va ser un dels primers llocs on es va establir la immigració de la segona meitat del segle XX i on primer es van traçar i anomenar els carrers.
- **Els Quatre Arbres** també va ser un dels llocs anomenats al padró d'habitants de 1960 com a indrets habitats dins del barri de Vilartagues. Està situat al nord de la carretera de Girona i pren el nom dels arbres que hi havia a peu de carretera.
- Els **grups d'habitatges Joan Domènech i Miguel Mateu** es van construir els primers anys de la dècada de 1960, arran del camí del forn de Sant Miquel (actual carrer Camisó). El grup Joan Domènech pren el nom del propietari dels terrenys on es van edificar les cases. El grup Miguel Mateu es designa amb el nom d'un antic president de la Caja de Pensiones para la Vejez i de Ahorro –la Caixa–, que també era propietari del castell de Peralada, ambaixador d'Espanya i conseller nacional del Movimiento.
- El **sector del Molí de Vent**, és la zona que hi ha des de la carretera fins al carrer Alacant, amb l'antic molí al centre. Des dels carrers Jaume Gras i Pitarra fins a la ronda Joan Bordàs i el carrer Cosme Calzada. Inclou l'antiga ronda del Molí de Vent (actual ronda del General Guitart) i la seva urbanització ja es preveia el 1897.
- El **Sot dels Canyers**, és una altra de les zones on es va establir la immigració i on posteriorment –entre 1968 i 1971– es va construir el grup d'habitatges de protecció oficial inicialment batejats amb el nom de Francisco Franco i que avui s'anomenen amb el topònim del mateix lloc.
- El **mas Cabanyes** correspon al sector urbanitzat al final de la dècada de 1980 i agafa el nom de la casa que hi havia en aquest indret.

Urbanització Miguel Mateu
(ctra. de Girona)

Molí de Vent (parc del Molí de Vent)

- 5A Poble Nou
- 5B Arbore del Rei
- 5C Sot dels Canyons
- 5D Molí de Vent
- 5E Mas Cabanyes
- 5F Grup Miguel Mateu
- 5G Els Quatre Arbres

Casa del Poble Nou

Plaça Salvador Espriu

SANT ELM

Aquest barri pren el nom de l'ermita construïda damunt la muntanya del Castellar. Segons recull Gerard Bussot, Sant Elm (Síria, segle IV) és el protector dels mariners i els navegants d'Europa. És el nom amb què es coneix als Països Catalans Erasme, bisbe d'una ciutat de Síria, i més tard, d'Antioquia, que va ser martiritzat a Fòrmia (Itàlia) durant la persecució de Dioclecià. El nom de l'ermita s'atribueix a l'abat Bernat de Torroella, quan en el seu retorn de Gènova i Florència —on havia visitat el papa Eugeni IV per poder realitzar la reforma del Monestir de Sant Feliu de Guíxols— el seu vaixell va perillar a causa d'una tempesta.

El 1203 el rei Pere el Catòlic va autoritzar l'abat del Monestir a bastir una fortalesa o torre en la muntanya on actualment hi ha l'ermita. Segurament per això la muntanya es va anomenar el Castellar. No obstant, es considera que l'ermita es va construir al segle XV, quan el Monestir va donar permís a fra Jaume Corbera perquè construís al Castellar una capella dedicada a Sant Elm i una torre de guàrdia.

El 1519 l'abat del Monestir va autoritzar als jurats de la vila que edificuessin una torre de defensa al costat de l'ermita. Es van instal·lar dos canons al cim de la torre i la fortificació, que podia allotjar un centenar d'homes, va esdevenir important. Tenia quatre torres als angles, una al centre del recinte i uns murs molt sòlids. Al final del segle XVII —arran dels conflictes entre la monarquia hispànica i la francesa—, el castell de Sant Elm pràcticament va ser destruït. El 1723, amb el permís de l'abat del Monestir, l'Ajuntament va reconstruir l'antiga capella. En aquest moment l'ermita es dedica també a

la Mare de Déu del Carme —Verge del Bon Viatge— i el 1726, els jurats de la vila van fer el vot de dedicar una festa anual en honor als dos patrons. L'any 1860, amb la desamortització, la capella va passar a ser propietat de l'Ajuntament, i va ser venuda a uns particulars.

Entre 1922 i 1931, Pere Rius i Calvet va promoure la urbanització de la muntanya. L'any 1918, Rius havia comprat el xalet de can Malionis i els antics banys d'en Baldomero —posteriorment banys de Sant Elm—, que va ampliar i reformar l'any 1922. El 25 de juliol de 1929 es va fer la festa d'inauguració de la restauració de l'ermita de Sant Elm, promoguda també per Rius. Es va fer una processó per pujar les imatges de Sant Elm i de la Verge del Bon Viatge a l'ermita després de la seva benedicció a l'església parroquial. Durant la Guerra Civil, van ser destruïts l'altar barroc i el museu annex a l'ermita. La urbanització es va interrompre i no es va reprendre fins els anys 50. El 1957 es van aprovar les ordenances del pla parcial de Sant Elm, que van ser recollides al pla general de 1961. El pla parcial municipal Sant Elm es va aprovar el 1965 i abastava la zona des del passeig Marítim Rius i Calvet fins a Vista Alegre. Segons els testimonis consultats, en aquest barri, es pot distingir el sector denominat **Port Salvi**, per la seva proximitat a la cala del mateix nom.

Sant Elm (avda. Sant Elm)

Sant Elm (avda. Sant Elm)

Antics Banys de Sant Elm (pssg. de Rius i Calvet)

Vista general de Sant Elm

- 6A Urb. Sant Elm
- 6B Port Salvi

SANT POL

El paratge de Sant Pol era agrícola, però el primer quart del segle XIX es va fundar la fàbrica de manufactures de suro Estrada i Cia, propietat de Pere Màrtir Estrada i Basart, que va condicionar la futura configuració de la zona. El primer edifici emblemàtic va ser el xalet de les Punxes, construït a partir d'una barraca que es va anar ampliant i reformant. Però la façana marítima de Sant Pol es configura entre els anys 1910 i 1915, quan la família Estrada edifica, de cop, quatre xalets davant del sorral de mar, a tocar del xalet de les Punxes. Durant els anys 1920, es van construir edificis annexes als banys –inaugurats el 1915– i es va promocionar la urbanització de S'Agaró, l'Hostal de la Gavina (1932) i la Taverna del Mar (1936).

Xalet de les Punxes (passeig de Sant Pol, 66)

El 1967 s'aprova inicialment el projecte d'urbanització del primer sector de Sant Pol, entre el camí de la Caleta i el camí Fondo, des de la platja fins a la carretera de Palamós. Durant la dècada de 1990 es va urbanitzar la zona entre la riera de Sant Pol i el racó de Llevant, que encara estava dedicada al conreu. L'estiu de 1995 es van inaugurar les obres d'urbanització de l'actual passeig de Sant Pol.

La zona a tocar de l'**Escorxador** es designa amb el nom d'aquest antic equipament municipal.

La Creu de Sant Pol és la zona delimitada al nord per les Bateria i el paratge de Vilartagues; al sud, pel ferrocarril, el paratge de Tueda i la carretera de Palamós; a l'est, per la riera de Sant Pol i el paratge de Sant Pol; i a l'oest per Vilartagues i Tueda de Dalt. L'any 1963 l'Ajuntament decideix elaborar un pla parcial que ordeni tota aquesta zona i complementi el pla general vigent (1961). Atesa la gran extensió de la mateixa, convida a participar-hi als diferents promotors que havien presentat projectes que es trobaven en aquesta zona i que estaven pendents d'aprovació. La redacció del projecte s'inicia l'any 1964.

Posteriorment es van començar a promoure les diferents urbanitzacions: Santa Júlia (1962), Urcatusa (1966), Cal Rufo (1965), La Pinasa (1972), Les Bateria (1986) i El Mirador (al final de la dècada de 1980).

Xalet Casas
(actual urbanització URCATUSA; antiga Via del Tren)

- 7A Sant Pol
- 7B Creu de Sant Pol
 - Bateries
 - Sta. Júlia
 - Urcatusa/Escorxador
 - Cal Rufo

8

VOLTA DE L'AMETLLER (LES FORQUES)

Aquesta zona abasta el traçat de la carretera de Sant Feliu a Sant Pol des del seu inici, al port, fins al camí de la Caleta. Als padrons d'habitants dels anys 1955 i 1960 l'Ametller, així com la bòbila de Can Castelló

i l'Alabriga figuren com a indrets del paratge de Sant Pol. Això es deu al fet que encara no havien estat urbanitzats. La urbanització d'aquest sector es va iniciar al principi de la dècada de 1960. Però va ser amb el pla parcial Volta de l'Ametller (aprobat inicialment el gener de 1964) que va arrancar amb força. La urbanització d'aquesta zona va implicar també l'acabament de la carretera de Sant Feliu a Sant Pol, que l'any 1974 ja estava a punt de connectar la ciutat amb el barri de Sant Pol.

La bòbila de Can Castelló va ser un dels indrets on es va situar la primera immigració que va venir als anys 50 d'altres punts d'Espanya, juntament amb el Poble Nou i l'Arbre del Rei.

18

Volta de l'Ametller

Molí de les Forques (pl. de les Forques)

8A Bòbila Castelló

Molí de la riera de les Comes

PARATGES I URBANITZACIONS

Aquest grup abasta els paratges que hi ha al voltant del nucli urbà amb les seves corresponents urbanitzacions, iniciades majoritàriament durant la dècada dels anys 60, tot i que moltes s'han anat executant i modificant al llarg de pràcticament les dues dècades següents. L'activitat en el sector de la construcció s'explica pel creixement de la indústria turística a partir dels anys 50. El punt de partida el marca l'aprovació del pla general d'ordenació urbanística, l'any 1961.

Ermita de Sant Amanç (ctra. de Sant Amanç)

Casa Heller

- Paratge de Vista Alegre-Les Penyes
- Urbanització Punta Brava, Sota Vent o can Pey (1965)
- Urbanització Les Penyes (1975)

- Paratge de Vilartagues
- Vilar d'Aro (1962)

- Paratge de Bujonis
- Urbanització Mas Trempat (1963)
- Urbanització Pedralta (1962)
- Polígon Bujonis (1963)
- Sector Balmaña (2006)

- Paratge de les Comes
- Urbanització de Sant Amanç (1963)
- Urbanització Casa Nova (1965)

- 9A Vista Alegre/Les Penyes
 - Urb. Punta Brava/ Sota Vent
 - Urb. Les Penyes
- 9B Paratge de Vilartagues
 - Urb. Vilar d'Aro
- 9C Paratge de Bujonis
 - Urb. Mas Trempat
 - Urb. Pedralta
 - Sector Balmanya
 - Polígon Bujonis
- 9D Paratge de Les Comes
 - Cementiri
 - Urb. St. Amanc

NO US PODEU PERDRE...

Us proposem que aneu a conèixer o "reconèixer" alguns dels elements representatius de cadascun dels barris:

1 NUCLI HISTÒRIC (CENTRE)

- Ajuntament (pl. Mercat, 6-9)
- Ca'l Duro (avda. Juli Garreta, 10-12)
- Casa Dawson (avda. Juli Garreta, 33)
- Casa de la Marquesa (c. Joan Goula, 10-12)
- Cases de pescadors del carrer del Raig
- Mercat municipal (pl. Mercat, 10)
- El Monestir (c. Abadia)

2 TUEDA

- Casa Calvet "Gaziel" (c. Joan Maragall, 34)
- Casino la Constància (pg. dels Guixols, 1-3)
- Columnes de can Burgell
(actual parc de les Eres; c. Santa Teresa, 1)
- Estació de tren
(actual col·legi públic l'Estació; c. Santa Teresa, 49)
- Torre de les Eres (parc de les Eres)

3 L'EIXAMPLE

Zona est:

- Can Plàcido o cafè d'en Lorenzo (actual Arxiu i Biblioteca; ctra. de Girona, 45-47)
- Casa i fàbrica Pecher (pl. Pecher)
- Casa Rovira (camí de Sant Amanç, 106)
- Casa de taper (c. Santa Magdalena)
- Hospital municipal (actual Espai'K; c. Hospital, 25-35)
- Sinia (pàrquing c. dels Enamorats)
- Fàbrica lleco o can Rosselló (c. de Mascanada)

Zona oest:

- Safareigs públics (bda. del Puig)
- Cases de tapers (c. Santa Magdalena)
- Asil Surís (pl. Alabric)
- Casa Irla (c. Algavira, 65)

4 PORT-CALASSANÇ

- Casa Maynegre (ctra. de Palamòs, 194)
- Naus de Calassanç (zona del port)
- Tinglado (magatzem del port)
- Salvament de Naufrags (Fortim)

5 VILARTAGÜES I TUEDA DE DALT

- Poble Nou
- Molí de Vent (parc del Molí de Vent)
- Plaça Salvador Espriu
- Urbanització Miguel Mateu (ctra. de Girona)

6 SANT ELM

- Antics Banys de Sant Elm (pssg. de Rius i Calvet)
- Can Malionis (antic Hotel Panorama; avda. Sant Elm; trav. del Raig, 5)
- Sant Elm (avda. Sant Elm)

7 SANT POL

- Xalet Casas (actual urbanització URCATUSA; antiga Via del Tren)
- Xalet de les Punxes (passeig de Sant Pol, 66)

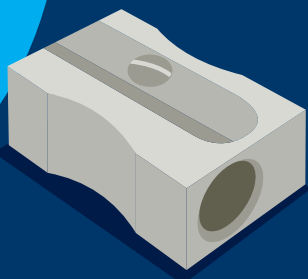
8 VOLTA DE L'AMETLLER (LES FORQUES)

- Molí de les Forques (pl. de les Forques)
- Volta de l'Ametller

9 PARATGES I URBANITZACIONS

- Cal Pitxo
- Casa Heller
- Casa Nova
- Cementiri (rda. de Narcís Massanas)
- Ermita de Sant Amanç (ctra. de Sant Amanç)
- Molí d'en Blanch
- Molí de la riera de les Comes
- Vista Alegre

PROPOSTA DIDÀCTICA

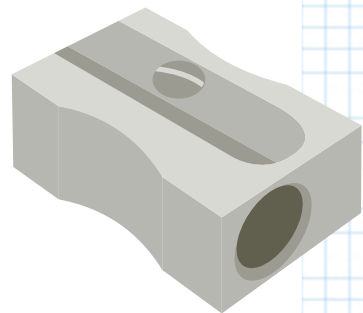
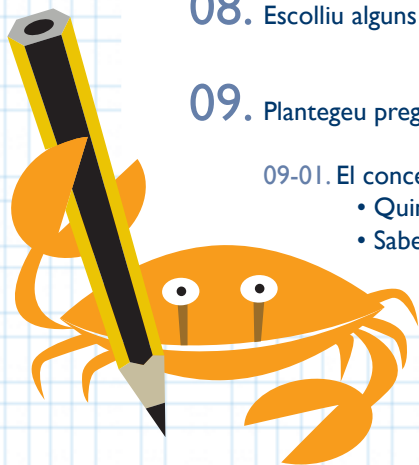

OBSERVACIÓ I COMPRENSIÓ

01. Mireu el mapa i localitzeu cadascun dels barris del més antic al més recent.
02. Compareu el mapa amb la fotografia aèria de Sant Feliu a la pàgina web: **www.guixols.cat**.
03. Situeu el vostre carrer en el mapa. En quin barri es troba?
04. Situeu la vostra escola en el mapa. En quin barri es troba?
05. La vostra casa és lluny de l'escola? Sabeu els noms dels carrers per on passeu? Trobeu al mapa el recorregut que feu per anar a l'escola.
06. Llegiu detingudament els textos sobre cada barri i fixeu-vos en els carrers que comprenen, quins fan de límit entre barris. Situeu al mapa els diferents sectors dins de cada barri.
07. Per als més petits: practiqueu l'escriptura del nom de la vostra ciutat, del vostre carrer, del vostre barri, de la vostra escola, del barri de la vostra escola.
08. Escolliu alguns fragments per fer dictats preparats a les aules.
09. Plantegeu preguntes com les següents:

09-01. El concepte de *barri*

- Quins elements formen un barri?
- Sabem que vivim en un barri? Quins elements l'identifiquen?

09-02. Nucli Històric-Centre

- Quan s'origina la ciutat?
- Es pot distingir encara el recinte emmurallat? Quina forma té?

09-03. Tueda

- Relaciona els diferents sectors del barri de Tueda.
- En quins moments s'urbanitza la major part d'aquest barri?

09-04. Eixample

- En quin segle comença a créixer el barri de l'Eixample?
- Com es deia abans l'escola Gaziol?

09-05. Port-Calassanç

- Per què creieu que es va construir el port?
- Explica la llegenda de Sant Feliu.

09-06. Vilartagues i Tueda de Dalt

- En quins llocs es va instal·lar la gent que va arribar als anys 50?
- D'on venien principalment? Per què van venir?

09-07. Sant Elm

- Quin és l'element que dona el nom a la muntanya de Sant Elm?
- Al lloc on ara hi ha l'ermita, què hi havia abans?

09-08. Sant Pol

- Què hi havia abans que es fessin cases a Sant Pol?
- En quins moments es van construir la majoria de les cases que hi ha avui a Sant Pol?

09-09. Volta de l'Ametller

- Quan es va urbanitzar aquesta zona?
- Hi ha altres molins a Sant Feliu? En quins barris?

09-10. Paratges i urbanitzacions

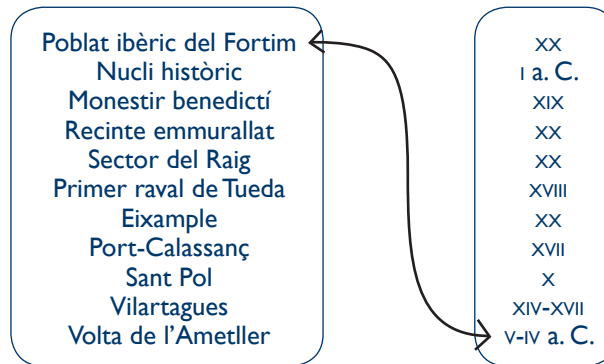
- Quants paratges hi ha al voltant de Sant Feliu?
- Digues els seus noms.

10. Treballeu les fases de creixement de la ciutat i la seva cronologia.

10-01. Ordeneu els elements següents per ordre cronològic:

- 1- Inici del barri de l'Eixample.
- 2- Urbanització dels paratges de Sant Feliu.
- 3- Creació del recinte emmurallat.
- 4- Creació del Poble Nou.
- 5- Inici de les obres del port i de la urbanització del barri de Calassanç-Port.
- 6- Inici de la urbanització de la Volta de l'Ametller.
- 7- Assentament ibèric del Fortim.
- 8- Inici de la urbanització de la muntanya de Sant Elm.
- 9- Inici del barri de Tueda.

10-02. Relacioneu els elements amb la referència cronològica que els correspon:

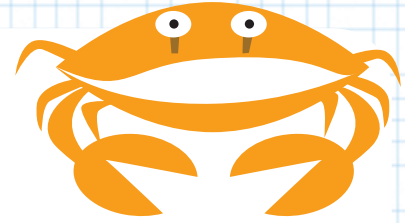

10-03. Enumereu quins barris o sectors s'han edificat majoritàriament durant la segona meitat del segle xx.

11. Digueu si les afirmacions següents són verdaderes o falses:

11-01. Què és un barri?

- Barri és cadascuna de les parts en què es divideix un poble o una ciutat.
- Barri correspon a un lloc físic.

II-02. Nucli Històric-Centre

- El Monestir benedictí es va fundar al segle XVIII.
- El recinte emmurallat medieval tenia forma quadrada.

II-03. Tueda

- A la Barceloneta hi havia uns banys molt famosos.
- El primer raval de Tueda es va començar a edificar als anys 60.

II-04. Eixample

- Joan Surís va deixar la seva casa per fer l'Asil Benèfic.
- Els asils benèfics es consideraven importants per a una ciutat, però els teatres no.

II-05. Port

- El barri del port s'anomena també Tueda Sud.
- Les obres del port es van iniciar el 1904.

II-06. Vilartagues i Tueda de Dalt

- El nom de Vilartagues ve d'una vila romana.
- La urbanització del barri de Vilartagues es va fer l'any 1960.

II-07. Sant Elm

- El senyor Baldomero va comprar can Malonis i va urbanitzar la muntanya de Sant Elm.
- L'ermita va ser construïda al segle XV i es va fortificar al segle XVI.

II-08. Sant Pol

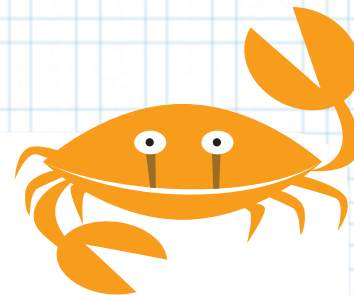
- El primer edifici important que hi va haver va ser el xalet de les Punxes.
- Santa Júlia és una ermita molt coneguda a la ciutat.

II-09. Volta de l'Ametller

- Abans de fer-hi urbanitzacions, la Volta de l'Ametller formava part del paratge de Sant Pol.
- La Volta de l'Ametller es va urbanitzar durant la dècada dels anys 60.

II-10. Paratges i urbanitzacions

- La majoria de les urbanitzacions es van iniciar durant la dècada dels anys 60.
- Al voltant de la ciutat de Sant Feliu hi ha dos paratges amb urbanitzacions.

12. Completeu els fragments següents:

Un barri _____ format per una comunitat de persones i pel lloc físic on _____ establertes. Tanmateix, el sentiment de pertinença a un barri pot _____ segons les persones i segons les èpoques; i, a terra, no hi ha línies que _____ les delimitacions.

està, estan, marquin, variar

El nom del Raig: per una banda, pot referir-se al _____ d'aigua que provenia de les _____ subterrànies de l'antiga _____ de la Pedrera, que davallaven per la cara nord de la muntanya del Castellar. Una altra explicació possible pot ser que als segles ^{xvii} i ^{xviii} hi hagués la presència d'un _____ de fustes a manera de _____ de càrrega, per embarcar troncs o mercaderies i que antigament la gent de mar anomenava *lo raig*.

moll, broll, font, tramut, filtracions

Jaume Gras, guixolenc, era _____ de la _____ reial que havia de conduir el _____ Adrià ^{vi} des del _____ de Tarragona fins a la _____ italiana. L'expedició va sortir el 6 d'agost de 1522 i va trobar un fort _____ però el patró va salvar la _____ conduint-la a la _____ de Sant Feliu i va acollir el papa a _____ seva.

casa, port, galera, nau, papa, costa, patró, temporal, badia

La bòbila de Can Castelló va ser un dels indrets _____ es va situar la primera immigració _____ va venir als _____ 50 d'altres _____ d'Espanya, _____ amb el Poble Nou i l'Arbre del Rei.

que, punts, immigració, juntament, anys, on

El nom de Vilartagues ve del _____ que estava situat en l'actual _____ de Vilar d'Aro, prop de la _____ de S'Agaró i que va donar nom al _____ que s'estenia cap a la _____ de Girona.

carretera, mas, paratge, riera, urbanització

13. Relacioneu els elements i conceptes següents:

Sant Elm Monestir benedictí Barceloneta Can Xarrampeina Sector Gaziel Barriada Nord Grups Sant Fèlix i Sants Boada Port-Calassanç Sot dels Canyers Poble Nou Xalet de les Punxes Cal Rufo Bòbila de Can Castellò Vilar d'Aro Punta Brava Pedralta Casa Nova	← →	Tueda Paratge de Vista Alegre-Les Penyes Casa Vermella Nucli històric Paratge de les Comes Muntanya del Castellar Creu de Sant Pol Paratge de Vilartagues Volta de l'Ametller Paratge de Bujonis Eixample Primer raval de Tueda Sant Pol Tueda Sud Grup Francisco Franco Vilartagues Els Estudis Nous
--	---------------------------	--

14. Identifiqueu els elements següents i indiqueu a quin barri corresponen:

- ☐ Tueda
- ☐ Vilartagues i Tueda de Dalt
- ☐ Sant Elm

- ☐ Sant Elm
- ☐ Port-Calassanç
- ☐ Volta de l'Ametller-Les Forques

- ☐ Port-Calassanç
- ☐ Volta de l'Ametller-Les Forques
- ☐ Sant Elm

- ☐ Tueda
- ☐ Nucli històric
- ☐ L'Eixample

- ☐ Vilartagues i Tueda de Dalt
- ☐ Paratges i urbanitzacions
- ☐ Nucli històric

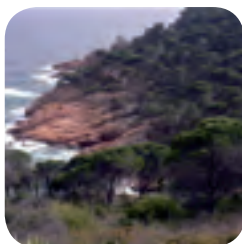
- ☐ Tueda
- ☐ Sant Pol
- ☐ L'Eixample

- ☐ Paratges i urbanitzacions
- ☐ Vilartagues i Tueda de Dalt
- ☐ Nucli històric

- ☐ Sant Pol
- ☐ Port-Calassanç
- ☐ Tueda

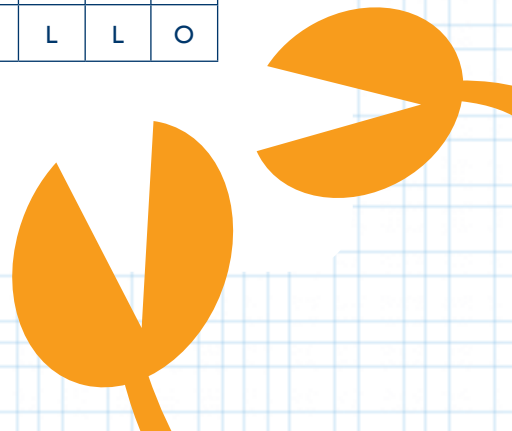

- ☐ Sant Elm
- ☐ Paratges i urbanitzacions
- ☐ Volta de l'Ametller-Les Forques

15. Sopa de lletres: trobeu-hi 12 noms de barris.

A	B	I	M	O	C	L	E	S	C	O	M	E	S	I
T	R	U	I	T	E	A	S	U	A	R	O	R	A	M
N	E	S	J	R	U	L	E	S	P	E	N	Y	E	S
U	T	I	M	O	I	A	N	A	R	T	U	N	H	I
C	O	P	I	B	N	V	U	L	A	R	C	L	E	N
L	E	S	T	L	E	I	X	A	M	P	L	E	U	C
I	C	A	R	E	L	L	S	R	I	B	A	L	J	A
H	U	N	A	S	H	A	C	E	B	A	H	T	E	L
I	N	T	U	F	A	R	I	P	O	R	T	I	L	A
S	A	E	C	O	S	T	R	I	L	E	S	C	A	S
T	I	L	U	R	M	A	T	R	I	M	O	S	E	S
O	R	M	A	Q	U	G	I	T	U	E	D	A	R	A
R	U	A	F	U	L	U	M	A	F	R	I	T	O	N
I	L	I	R	E	T	E	O	H	U	A	T	A	L	Ç
C	L	E	O	S	I	S	A	N	T	P	O	L	L	O

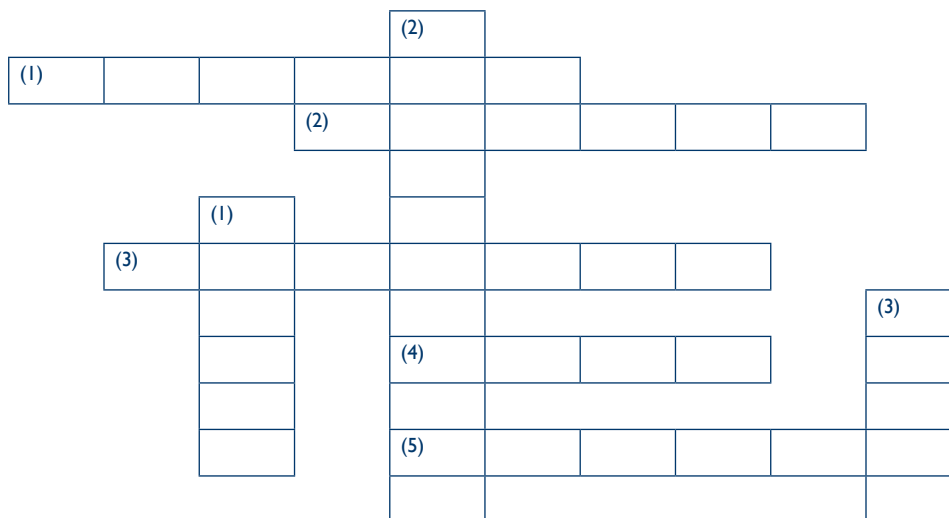
16. Mots encreuats

Horitzontals

- 1- Lloc de Sant Feliu on es va establir un poblat ibèric.
- 2- Nom del rei que va inaugurar les obres del port l'any 1904.
- 3- Cognom de l'arquitecte que va fer el pla general d'ordenació de 1897.
- 4- Cognom de Jaume, guixolenc, patró d'una galera reial que va salvar el papa Adrià VI.
- 5- Nom del bisbe martiritzat a Fórmia, protector dels mariners i navegants.

Verticals

- 1- Nombre d'arbres que hi ha a l'entrada de Sant Feliu per la carretera de Girona.
- 2- Nom del mas de l'actual urbanització Vilar d'Aro, origen del nom d'un paratge i, posteriorment, d'un barri.
- 3- Què s'hi plantava al mas Canada?

17. Síntesi

17-01. Feu un quadre sinòptic amb els barris i sectors de Sant Feliu.

17-02. Feu un resum del text sobre el vostre barri o el barri de la vostra escola.

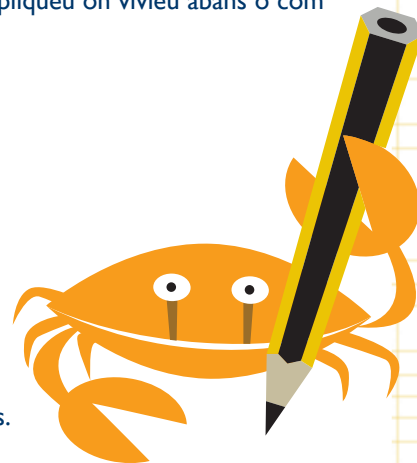
EXPRESSIÓ ESCRITA I VISUAL

EXPRESSIÓ ESCRITA

01. Feu una redacció sobre la vostra ciutat.
02. Feu una redacció sobre el vostre barri o el barri de la vostra escola. Com són les cases i els carrers? Quines festes s'hi fan? Què us sembla? Què us agrada o us desagrada més? Per què? Què hi trobeu a faltar?
03. Quant de temps fa que viviu en aquesta ciutat tu i la teva família? Expliqueu on vivíeu abans o com ha canviat el vostre barri darrerament.
04. Us agrada la ciutat on viviu? Us imagineu vivint en un altre lloc?

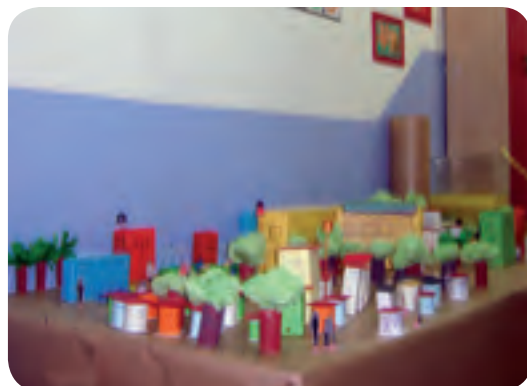
EXPRESSIÓ VISUAL

01. Dibuixa casa teva/ dibuixa el teu carrer.
02. Fixa't en el trajecte que fas de casa a l'escola. Dibuixa el que records.
03. Feu una excursió pel barri de la vostra escola. Feu fotografies i dibuixos d'observació d'alguns dels seus elements més destacats.
04. Feu un dibuix col·lectiu del vostre barri o del de la vostra escola. Prepareu una taula llarga i estireu

al damunt un rotlle de paper blanc, repartiu ceres de colors i situeu-vos al voltant de la taula. En primer lloc pinteu traços difuminats de diferents colors (sense fer ratlles) per preparar el fons del dibuix. Juegueu a creuar els traços dels uns amb els dels altres. Feu la volta a la taula i trieu un lloc on us agradaria dibuixar un element del barri o potser la vostra casa. Que cadascú faci el dibuix. Juegueu a fer camins que connectin els dibuixos que han fet cadascuna de les persones.

06. Feu una maqueta del vostre barri o del de la vostra escola.
Vegeu les fotografies de la maqueta realitzada el curs 2007-2008 per alumnes de l'escola Baldori Reixach.

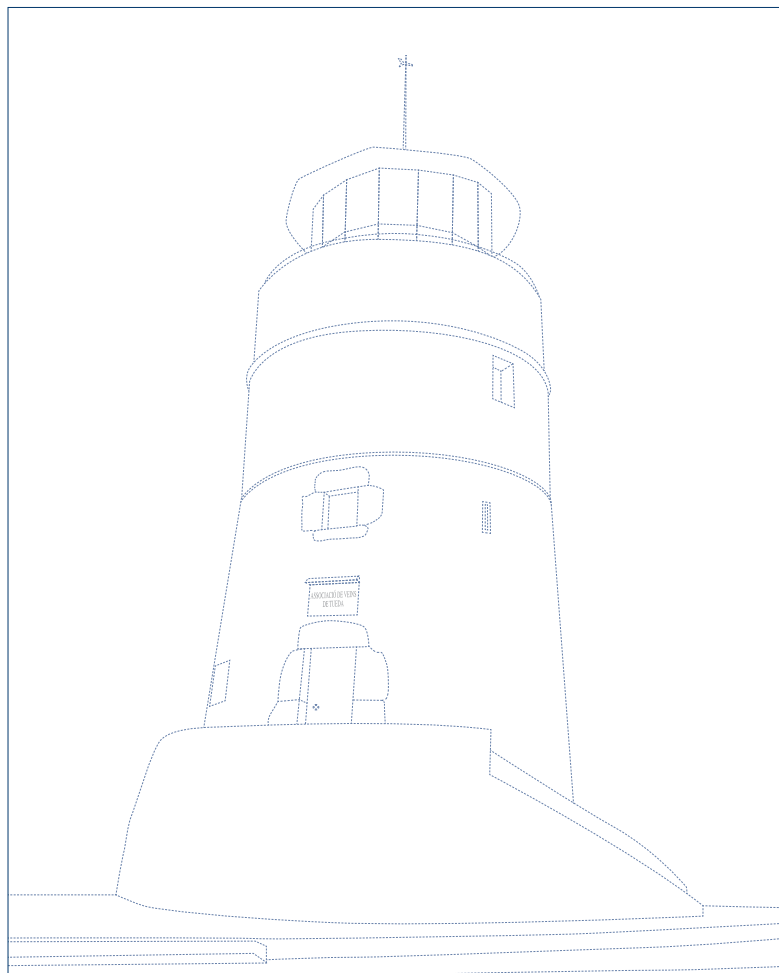

07. Posa color al dibuix.

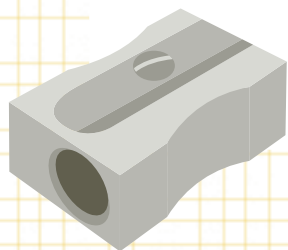

Saps com es diu? _____

08. Ressegueix el dibuix i posa-hi color.

36

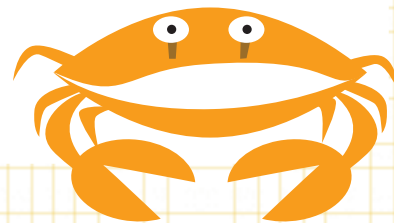

Saps com es diu? _____

09. Ressegueix els punts.

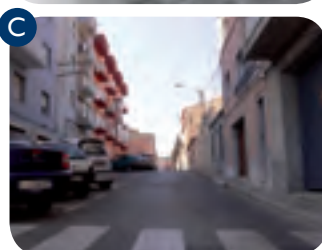
Saps com es diu? _____

10. Observa 7 diferències.

11. Observa aquestes fotos antigues i relaciona-les amb les que corresponen actualment. Comenteu les diferències. Trieu-ne un parell (una d'antiga i la seva corresponent actual), penseu el que més us agrada d'una i altra i feu-ne un dibuix.

ASSOCIACIÓ AMB ALTRES MATÈRIES

MEDI

01. Conceptes que es poden desenvolupar a partir del cas concret de Sant Feliu de Guíxols:

- 01-01. Representació gràfica del territori: plànols i mapes.
- 01-02. Nucli de població: poble o ciutat, barris, polígons industrials, espais públics, parcs, etc.
- 01-03. Població: habitants, emigració i immigració, estadística i representació gràfica.
- 01-04. Sectors econòmics: sector primari, secundari i terciari.
- 01-05. Transports terrestres i marítims: tren, autobús i vaixell. Vies de comunicació: carreteres, autovies, autopistes, estacions, vies, ports, aeroports.
- 01-06. Serveis públics: escoles, centres cívics, Centre d'Atenció Primària, Escola d'Adults, Teatre Auditori, Museu, Arxiu, Biblioteca, Hospital, Policia Local, Policia Autònoma, etc.
- 01-07. Ajuntament: l'alcalde i els regidors, les eleccions municipals, els col·legis electorals i els barris. Entitats i associacions, per exemple, associacions de veïns.

EDUCACIÓ EMOCIONAL I ÈTICA

01. Valors que es poden treballar a partir del cas concret de Sant Feliu de Guíxols:

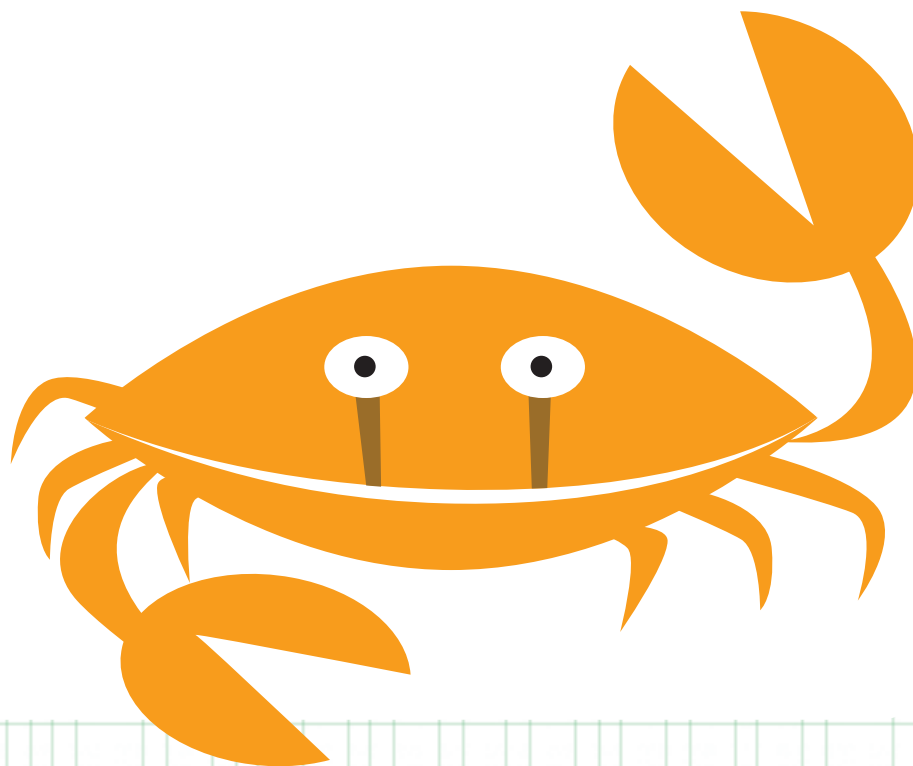
- 01-01. Respecte
 - Consciència de les possibles diferències segons els barris de residència: estil i condicions de vida i sectors marginals.
 - El respecte pel nostre entorn: casa, escola, barri (espais), medi ambient (reciclatge, estalvi d'aigua o altres recursos).
 - Civisme i convivència.

01-02. Acolliment

- Arribada de nous companys que vénen de llocs diferents. D'on vénen? Com viuen en altres llocs del món? Què fem junts?
- La meua família d'on ve? Des de quan vivim aquí? Com va ser que vam arribar?
- La importància de la comunicació i el diàleg: la tolerància i la participació.

01-03. Col·laboració

- La col·laboració en diferents àmbits: família i escola.
- Participació i implicació en activitats i entitats del barri.
- El manteniment del nostre entorn: ordre, higiene, cura i civisme.

ELABORACIÓ DE CONTINGUTS

COM PODEM SABER COM ERA EL BARRI ABANS DE NOSALTRES?

01. Decideix què vols saber del teu barri o del teu carrer. Pots escollir un fet, un edifici, un carrer, una zona, una persona o un grup de persones, un costum, una entitat...
02. Intenta situar-los cronològicament (data de naixement, any de construcció...).
03. Pregunta al teu tutor o bé assessora't a l'Arxiu Municipal sobre les possibilitats de trobar informació en relació amb aquest tema.
04. Pensa un títol provisional i formula una primera hipòtesi. Com devia ésser o què et sembla que va passar?
05. Decideix quin mètode vols utilitzar: una recerca teòrica, un estudi de cas, una recerca quantitativa, una recerca qualitativa, un tema d'actualitat, etc.
06. Identifica els llibres i els documents que consultaràs i pensa la manera com recolliràs la informació.
07. Llegeix els llibres que parlen del tema que vols investigar. Recomanem, per començar, les obres de referència següents:

BUSSOT LIÑÓN, Gerard. *Carrers, cases i arquitectes. Sant Feliu de Guíxols, dels inicis fins el 1931*.

Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament, 2000.

JIMÉNEZ NAVARRO, Àngel. *Sant Feliu de Guíxols. Una lectura històrica*.

Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament, 1996.

SALA MARTÍ, Pere. *L'Evolució del paisatge de Sant Feliu de Guíxols*.

Sant Feliu de Guíxols: Ajuntament, 2001.

08. Busca a l'Arxiu Municipal o a la Biblioteca Pública Octavi Viader altres llibres o articles que hi puguin fer referència.
09. Recull tota la informació publicada sobre el tema. Què se sap i què falta saber?
10. Coneixes algú que hagi viscut o que conegui el tema? Pensa què li vols preguntar, parla-hi i pren nota del què et diu.
11. Mira els documents, analitza'ls i recull les dades. A l'Arxiu Municipal hi ha documents on s'hi pot trobar informació sobre les persones, sobre les seves cases, sobre els espais (places, barris, carrers), sobre els fets, sobre les entitats o les empreses.

La informació sobre les persones es pot trobar al **padró d'habitants**, que és una llista pública i autoritzada on consten tots els habitants d'un terme municipal en una data determinada. El padró d'habitants es va començar a confeccionar al segle XIX (des de 1823), abans hi havia fogatges (Catalunya) o censos (Castella), que eren llistes que servien per cobrar tributs. A l'Estat espanyol, tota persona (també els estrangers) que hi visqui habitualment ha d'estar empadronada en un sol municipi. El padró serveix per tenir informació i saber quanta gent viu al municipi, quan fa que hi viuen, si amb el temps a la ciutat hi viu més gent o menys gent, quina feina fa cadascun, què han estudiat, en quin carrer i en quin barri viuen, quina edat tenen. El nombre d'habitants serveix per calcular els impostos, per saber quants regidors hi ha d'haver al Ple o quins són els serveis que ha de donar l'Ajuntament als ciutadans. Abans el padró es confeccionava cada cinc anys i cada any s'anaven recollint les variacions (rectificació del padró), o sigui les altes i les baixes. Des de l'any 1996 s'ha implantat el padró continu, que s'elabora informàticament i que està constantment actualitzat. Ja no cal fer el padró cada cinc anys ni les llistes anuals de rectificació.

A l'Arxiu Municipal hi ha els padrons de veïns i el padró d'habitants des de 1824 fins a 1880 i des de 1924 fins el 1996.

La informació sobre les cases es troba a les **llicències d'obra**, que són els projectes que es presenten a l'Ajuntament perquè doni permís per fer els edificis. En les llicències d'obra, els arquitectes expliquen amb quins materials faran les cases i dibuixen plànols perquè es vegi com seran les façanes, quines mides tindran, i com serà

la distribució per dins. Amb les llicències d'obra també se sap quin any es van fer les cases. Quan es fan obres en una casa, cal mirar com està feta. La sèrie d'expedients de concessió o denegació de permís d'obres d'iniciativa privada s'inicia el darrer terç del segle XIX amb la RO de 20 d'abril de 1867 sobre regles de sol·licitud i concessió de llicències d'edificació. No obstant hi pot haver documentació anterior de caràcter similar.

A l'Arxiu Municipal hi ha les llicències d'obra des de 1863.

La informació sobre els espais (carrers, places, barris) es troba als **projectes urbanístics**. Amb els projectes urbanístics els Ajuntaments pensen com ha de créixer la ciutat: en quins llocs s'ha de construir i com s'han de fer les cases, quins carrers i quines places hi haurà, com es farà arribar l'aigua o la llum a les cases, com s'il·luminaran els carrers si hi haurà fonts a les places, jardins, quins llocs hi haurà perquè hi juguin els nens. També es pensa si hi haurà una escola a prop, etc. La regulació urbanística del territori va ser obligatòria amb la RO de 25 de julio de 1846 mandando que los ayuntamientos de los pueblos de crecido vecindario hagan levantar el plano geométrico de la población. El 1864 i el 1876 es van fer les lleis d'exemple de les poblacions. La llei de bases de règim local de 1945 obliga a tots els municipis a elaborar un pla general d'urbanització (PG) i la de 1956 de règim del sòl i ordenació urbana considera els plans com a instrument bàsic del planejament urbanístic i determina els PG i els plans parcials (PP). El text refós de 1976 introdueix els plans especials i estudis de detall; i el reglament de 1978, els projectes de reparcel·lació i els projectes de normalització de finques.

A l'Arxiu Municipal hi ha els plans generals de 1897, 1961 i 1985; i els altres plans (parcials, especials, estudis de detall, projectes d'urbanització, etc.) elaborats des de 1962.

La informació sobre els fets es troba als **diaris i revistes**, que és on es publiquen els successos que tenen incidència en la societat o en la vida quotidiana d'una població. L'aparició d'aquestes publicacions va ser possible gràcies a la invenció de la impremta el segle XV, però va ser a partir del segle XIX —especialment als anys 30 del segle XX— que van prendre la seva forma actual.

A l'Arxiu hi ha l'Hemeroteca on es poden consultar diaris (*El Eco Guixolense*, *El Programa*, *L'avi Muné*, *La Costa Brava*, *Àncora*, etc.) des del final del segle XIX fins avui dia.

La informació sobre entitats i empreses es troba principalment en **fons documentals privats**, en alguns casos aquesta documentació forma part de l'Arxiu Municipal perquè se n'ha fet donació a l'Ajuntament.

A l'Arxiu Municipal hi ha fons d'empreses com la Companyia del Tren de Sant Feliu de Guíxols a Girona, la Fàbrica de Gas, la Casas i Limberg (Les Sedes), fàbriques de suro com la Greiner o la Sanjaume, mines d'aigua, etc.

Fons d'institucions i entitats com la CNT, la Societat Espanyola de Salvament de Nàufrags, la Creu Roja, el Festival Internacional de Cinema Amateur, l'Orfeó Gesòria, la Cooperativa Obrera Santos Boada, l'antiga Capitania Marítima, etc.

Fons de famílies o persones com John Langdon-Davies, Lluís Esteva i Cruaños, Felip Calvet i Costa, Martí Casals Echegaray, Josep Berga Boada, Joan Dausà Tubert, Enric Figueras, Josep M. Vilà Gandol, Josep Gravalosa Geronès, Lluís Llor Sàbat, Jordi Verrié, etc.

12. Examina les dades que has obtingut i fes-ne una valoració. Confirmes el què s'ha publicat? Hi ha alguna informació nova? Coincideix amb el què pensaves inicialment o has canviat la teva idea?
13. Presenta les dades i fes la conclusió del treball.
14. Prepara l'exposició oral del treball: què tractes, per què l'has fet, com l'has fet i quines són les conclusions finals.

DE BAT A BAT

SANT FELIU
BARRI A BARRI

Al llarg de 23 anys, els Tallers d'Història -organitzats per la Biblioteca Pública, el Museu d'Història i l'Arxiu Municipal juntament amb els diferents centres educatius de la ciutat- han treballat per difondre la història i el patrimoni de Sant Feliu de Guíxols, des de la prehistòria fins al segle xx. Aquest curs s'ha proposat l'elaboració del mapa de barris de Sant Feliu de Guíxols. Un dels objectius és que els alumnes compreguin com s'ha anat configurant la ciutat, coneguin l'entorn de l'escola i quins són els seus elements més significatius. Un altre objectiu és preservar el record dels topònims que serveixen per denominar algunes parts de la ciutat.

Per assolir els coneixements proposats, des de l'Arxiu Municipal, s'ha elaborat una proposta didàctica inspirada en el mètode Decroly. Partint del coneixement de la nostra ciutat com a centre d'interès presentem un recull d'exercicis que permeten treballar diferents habilitats a partir de diverses matèries.

Habilitats a treballar:

1. Observació i comprensió: per mitjà de propostes d'activitats en matèria de llengua catalana
2. Expressió escrita i visual: per mitjà de propostes d'activitats en matèria de llengua catalana i plàstica.
3. Associació amb altres matèries: per mitjà d'una relació de conceptes i valors que es poden tractar a partir del cas concret de la nostra ciutat, referits al medi social o també a l'ètica.
4. Elaboració de continguts: per mitjà de propostes i presentació de fonts i recursos per a treballs de recerca.

La present proposta pretén ser una eina de treball per als docents, una idea que poden desenvolupar i, per descomptat, millorar creant nous jocs i noves activitats. També s'adreça a totes aquelles persones interessades en la història de la nostra ciutat.

Arxiu Municipal
Sant Feliu de Guíxols

Cra. de Girona, 45-47
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93
arxiu@guixols.cat www.guixols.cat

**Ajuntament de
Sant Feliu de Guíxols**

DE BAT A BAT

SANT FELIU
BARRI A BARRI

1 NUCLI HISTÒRIC (CENTRE)

- 1A Monestir
- 1B Recinte emmurallat
- 1C El Raig
- 1D Antic Reial de Tueda
- 1E Horta del Monestir
- 1F Passeig del Mar

6 SANT ELM

- 6A Urb. Sant Elm
- 6B Port Salvi

2 TUEDA

- 2A Barceloneta
- 2B Tueda Centre
- 2C L'Estació
- 2D Mas Xiribó/Can Xarrampella
- 2E Les Eres/La Torre
- 2F Pineda Fosca

7 SANT POL

- 7A Sant Pol
- 7B Creu de Sant Pol
- Bateries
- Sta. Júlia
- Urcatusa/Escondorador
- Cal Rufo

3 L'EIXAMPLE

- 3A Teatre
- 3B Mascanada
- 3C Barriada Nord
- 3D El Puig Marí
- 3E Marsillach/Mas Gras
- 3F Estudis Nous/Gaziel
- 3G Asil
- 3H Casa Vermella/Grups Fèlix i Santa Boada

8 VOLTA DE L'AMETLLER (LES FORQUES)

- 8A Bòbila Castelló

9 PARATGES I URBANITZACIONS

- 9A Vista Alegre/Les Penyes
- Urb. Punta Brava/Sota Vent
- Urb. Les Penyes
- 9B Paratge de Vilartagues
- Urb. Vilart d'Aro
- 9C Paratge de Bujonís
- Urb. Mas Trempat
- Urb. Pedraita
- Sector Balmunya
- Polígon Bujonís
- 9D Paratge de Les Comes
- Cementiri
- Urb. St. Amanc

4 PORT-CALASSANÇ

- 4A Tueda Sud
- 4B La Mainegre

5 VILARTAGUES I TUEDA DE DALT

- 5A Poble Nou
- 5B Arbre del Rei
- 5C Sot dels Carriers
- 5D Moli de Vent
- 5E Mas Cabanyes
- 5F Grup Miguel Mateu
- 5G Els Quatre Arbres

11 Arxíu Municipal Sant Feliu de Guíxols

C/ra. de Girón, 45-47
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93
arxiu@guixols.cat www.guixols.cat

Ajuntament de
Sant Feliu de Guíxols

Plaça Salvador Espriu

El Monestir (c. Abadia)

Salvament de Naufragi (Portin)

Casino la Constància
(pg. dels Guíxols, 1-3)

Moli de les Forques
(pl. de les Forques)

Xalet de les Punxes
(passeig de Sant Pol, 66)

Hospital municipal
(c. Hospital, 25-35)

Sant Elm (avda. Sant Elm)

Cementiri
(rda. de Narcís Masanès)